

סימן ר'

נותן טעם בר נותן טעם

פרק א

א למדנו בסימנים הקודמים דאיסור בשר בחלב, אינו דוקא כשהבשר בעין והחלב בעין, אלא אפילו באופן שרק אחד מהם בעין, והשני אינו אלא טעם נאסר. ולכן אם מבשל בשר בכלי חלבי בן יומו, אפילו נקי לגמרי, עובר איסור מדאורייתא של בישול בב"ח. דכיון דהכלי בלוע מחלב, ובשעת בישול מפליט טעם לבשר, הרי"ז מבשל בשר עם טעם חלב. והבשר המבושל נאסר בהנאה. וה"ה בחלב שבישל בסיר בשרי.

ב וכן אם כבש בשר בסיר חלבי, או חלב בסיר בשרי, נאסר מדרבנן, כיון שעתה הבשר בלוע מטעם חלב, והחלב מטעם בשר (ואינו אסור מדאורייתא כפי שביארנו בדיני כבוש, דמדאורייתא אין איסור בשר בחלב, אלא בבישול ממש).

ג בסימן זה נדון מה יהיה הדין, אם בישלו בסיר בשרי, ירקות או שאר דבר פרווה. האם מותר לאכול ירקות אלו עם חלב, וכן להיפך אם בישלו דבר פרווה, בסיר חלבי, אם מותר לאוכלו עם בשר.

ד בשאלה זו נחלקו הראשונים. רוב הדאשונים מתירים לאכול דבר פרווה שנתבשל בסיר חלבי אפילו בן יומו, עם בשר, וכן

לאוכלו בארוחה בשירית, בין לפני הבשר ובין לאחר הבשר מותר.² ואין בזה שום חשש וספק כלל. ולכן פשוט שביצים או ירקות, שבישלים בסיר חלבי אפילו בן יומן, מותר לאוכלם לכתחילה בארוחה בשירית, בין לפני הבשר, ובין לאחר הבשר. העיקר לא עם הבשר ביחד.

ח וביצים וירקות ודגים וכו' שמבשלים בסיר חלבי, מותר לשיימם אפילו לכתחילה, בצלחת בשירית אפילו כשהם עוד רותחים.³ שכפי שביארנו, לא אוסרים לכתחילה, אלא לערבנם עם בשר ממש. אמנם יזהר לא לערותם ישירות מהחלי החלצי שנתבשלו בו, לכלי בשרי אלא יקחם בכף או במצקת וכך יעבירם לכלי החלבי⁴ ואם קרה שעירה ישירות מהחלי החלבי, לכלי הבשרי, במקום הפסד יש להקל בזה⁵.

ט וכל מה שכתבנו הוא דווקא כשהחלי בן יומן, אבל אם אין החלי בן יומן, הדין כך, דאף שלכתחילה אסור לבשל פרווה בכלי חלב שאינו כ"י, כשרוצה לערבנו עם בשר ממש. עכ"פ אם קרה שכבר נתבשל, מותר לכתחילה במקרה הצורך לאוכלו עם בשר ממש. ובוה קל שאינו בן יומן, מכלי שהוא בן יומן: דככלי בן יומן, אפילו אם כבר בישל בו הפרוה, אסור לערבנו לכתחילה עם בשר, ורק בדיעבד אם עירבנו מותר, וככלי שאינו בן יומן, אם כבר נתבשל, מותר לכתחילה לערבנו עם בשר במקרה

מקורות

2. רמ"א סימן פ"ט ס"ג.
3. רמ"א סימן צ"ה ס"ב.
4. כש"ד שם ס"ה ה' עיי"ש. חכ"א כלל מ"ח ס"א, וסעיף י"ג.
5. ש"ד שם, חכ"א שם.

להיפך. והטעם לזה, דאף שבכלי חלבי בן יומן, אנו מתייבשים את הטעם הבלוע בו, כחלב ממש, ואם יבשל בו בשר, יאסור את הבשר, זה משום שהטעם בכלי הוא חזק, משום שקיבל הטעם ישירות מן החלב. אבל הדבר הפרוה שנתבשל בסיר החלבי, כיון שלא קיבל טעמו ישירות מן החלב, אלא מן הכלי, והוא רחוק שתי דרגות מן החלב, הטעם הבלוע בו קלוש מאוד, ואינו נקרא חלב לאסור בשר שיתערב עמו, או יתבשל עמו. ולכן מותר לאכול דבר פרווה זה עם בשר. וכן להיפך פרווה שנתבשל בכלי בשרי, מותר לאוכלו עם חלב.

ה אך רבינו הגדול רש"י, מחמיר בזה, וסובר שאפילו באופן זה, אסור לאכול דבר פרווה זה, שנתבשל בכלי חלבי עם בשר, וכן להיפך.

ו להלכה אנו פוסקים דלכתחילה חיישינן לשיטת רש"י, ויא שדבר פרווה שנתבשל בכלי חלבי, לא נאכל עם בשר ביחד. אבל בדיעבד אם בטעות כבר נתערב עם בשר, אנו סומכים על שאר הראשונים ומתירים לאכלם יחדיו.¹

ז ואף שמחמירין לכתחילה לא לאכול פרווה שנתבשל בסיר חלבי עם בשר, זה דווקא לא לאוכלו בצלחת אחת עם בשר. אבל

מקורות

1. רמ"א סימן צ"ה ס"ב, ועיין כש"ד שם ס"ה י' שהביא בשם המהרש"ל להלך בין נצילו לנתבשלו. אך בחכ"א כלל מ"ח סעיף א' כתב דלהלכה לא חיישינן לשיטת המהרש"ל, וכ"כ ה"ד יהודה כ"א בפירוש תארוך ס"ק י', וכ"כ דעת הערוך השלחן כ"א בסעיף י"ב, וככ"ה החיים כ"א ס"ק כ"ב אחר שהביא השיטות כתב, שהמחמיר לעצמו לחדש לשיטת המהרש"ל במקום שאין הפס"ס מע"ב, אבל אין להחמיר לאחרים. וראוי לפנות בזה לצורת הוראה ונהרא וששטיות, ועיין בביאורים שבסוף הספר.

בעיני, אלא רק נותן טעם של בשר, לכן נחשב הפרווה שנחבשל בו, לנותן טעם שבא מנח נותן טעם אחר. אבל אם נחבשל בשר במים (והוציא הבשר מהמים), המים אינן להם דין של "נותן טעם" ככלי שנחבשל בו בשר, אלא דינם כבשר ממש. ולכן אם יבשל אח"כ במים אלו תפוחי אדמה, דין התפוחי אדמה כאילו נחבשלו עם בשר ממש, ואפילו בדיעבד אסור אם עירבבם בחלב, ויש לדון בהם לעולם כבשר ממש.

הצורך (וכבר כתבנו דככל ספק, אמרינן סתם כלים לאו בני יומן נינהו).

י וכל זה אם המאכל הפרווה, נתבשל או נכבש, בסיר חלבי או בשרי, אבל אם שמו למשל תפוחי אדמה רותחים שנחבשלו בסיר פרווה על צלחת חלבית צוננת או תפוחי אדמה צוננים על צלחת חלבית רותחת⁷, אפילו לרש"י מותר לאכול תפוחי אדמה אלו עם בשר ממש⁸, כיון שאין הבליעה מהם גדולה כ"כ כמו בכישורל, [אמנם לכמהילא אין לעשות כן, אם אמנם יודע שעומד לאוכלם עם בשר].

יא כל הדינים שכתבנו כאן, אינו אלא באופן שבשיל פרווה בסיר בשרי או בסיר חלבי, ואז כיון שהסיר בעצמו אינו בשר ממש

סקורות

⁶ מטריש ברמ"א שם, ונחמ"א שם ס"ג. ויבסקרה הצורך הכוונה שאם לפשל יש לו מטריא שנחבשלו בכלי בשרי, ומטריא שנחבשלו בכלי חלבי שאיננו כן יומי, אם אין לו כלל ג'ים אוה מטריא יאכל עם הבשר, ודאי לתחילת יקח אלו שנחבשלו בכלי הבשרי, ולא אלו שנחבשלו בכלי חלב שאיננו כן יומי, אבל אין לו מטריא מבושלים אלא אלו שנחבשלו בכלי החלבי שאיננו כ"י, איצ' למרח כלל לבשל אחריים, וכן אם אלו שנחבשלו בכלי חלבי, טעמם שונה ורדפה בהם דוקא. כבר נחשב ל"סקרה הצורך" ואיצ' להתמיד כלל כ"י.

⁷ כ"כ הרמ"א שם, ועייש בש"ך ס"ד דדוקא כשאחד מהם צונן, אבל אם שניהם רותחים, יש לאסור לתחילה (ועייש בש"ך ס"ד ובר"ח ס"ד ס"ח) וכף החיים ס"ק כ"ח, ומשי"כ לעיל בהש"ה.

⁸ רמ"א שם, חמ"א שם ס"א.

בעיני, אלא רק נותן טעם של בשר, לכן נחשב הפרווה שנחבשל בו, לנותן טעם שבא מנח נותן טעם אחר. אבל אם נחבשל בשר במים (והוציא הבשר מהמים), המים אינן להם דין של "נותן טעם" ככלי שנחבשל בו בשר, אלא דינם כבשר ממש. ולכן אם יבשל אח"כ במים אלו תפוחי אדמה, דין התפוחי אדמה כאילו נחבשלו עם בשר ממש, ואפילו בדיעבד אסור אם עירבבם בחלב, ויש לדון בהם לעולם כבשר ממש.

סקורות

⁹ פרימ"ג שם, בפ"ז ס"ק א', וערוך השולחן שם ס"ג. וכף החיים ס"ק י"א שרק בבליעת טעם בכלי, אמרינן קולא דג'ים בר ג'ים, משא"כ כשנכלע באוכל המיד דינו כטעם ראשון.